

OD ATOMA DO SVEMIRA

Dr. Božo Vuco: *Od atoma do svemira, II. izdanje, Makarska 1978.*

Janko N. Ivanović

Preda mnogom je drugo izdanje vrijedne i dobrodošle knjige istaknutog teološkog pisca dra o. Bože Vuca pod naslovom *Od atoma do svemira*. Prvo je izdanje, kao i ovo tiskano u vlastitoj nakladi autora 1964. godine, a kako se za njim osjetila potreba, tiskano je, evo, i drugo. Ovo je u stvari osmo djelo dra o. Bože Vuca, koji je i inače plodan pisac i publicist. Još prije rata objavio je u časopisu *Nova revija* više od 430 kulturnih priloga od jedne i pol do dvije stranice u rubrici »Kulturni pregled«. Neke su knjige ovog neumornog i plodnog stvaraoaca tiskane u više izdanja. To je dokaz da imaju svoje čitaoce i da naše suvremenike zanimaju.

O. dr. Božo Vuco u ovome djelu ne inzistira u biti na atomima, na stvarima evolucije i životnih stanica, na organskom i anorganskom svijetu, nego na svoj sugestivni način kroz sliku prirode i života upozorava na razna prirodna zbivanja od vidljivog do nevidljivoga i kroz to daje dokaze o postojanju Boga. U tome i jest bit njegova stvaralaštva: da Boga upoznajemo i spoznajemo prirodnim putem, iz prirode u nama, oko nas i iznad nas. Ta se nepresušiva nit provlači kroz sva njegova djela, od prvog do ovoga sada.

U ovom je drugom izdanju dr. Vuco mnoge točke popunio, osvijetlio i bolje naglasio, proširio tumačenje novim dokazima i time stvar upotpunio. Knjiga je podijeljena u sedam dijelova, od kojih je svaki za se stanovita cjelina, dok svi zajedno, opet, čine zajedničku cjelinu.

U prvom se dijelu obrađuju atomi, njihov sastav, gustoća i praznina u atomima, zakonitosti i odnosi prema kristalima i astronomiji, porijeklo atoma i put kojima nas vode... Kroz sva opažanja dolazimo do zaključka da još sve nije otkriveno, a iznad svega, konačno, da postoji jedan Zakonodavac, koji je sve to stvorio i svim upravlja — Bog.

Drugi dio pod naslovom *Život* otkriva nam mnoge probleme s kojima se u životu susrećemo i na koje tražimo odgovor. U više podnaslova, kroz izgradnju molekula u živoj stanici, preko stanica i organizma, uz postavke koje daju fizika i kemija autor iznosi svoja razmišljanja i tvrdi da život nije nastao sam po sebi iz nežive tvari, jer da je gotovo nemoguće putem fizičkih i kemijskih znanosti dokazati početak života. Sva svoja tumačenja dr. Vuco zaključuje mišlju da je život djelo beskrajnog Božjeg Uma. U ovome, kao i u ostalim dijelovima knjige, autor navodi brojne prirodoznance svjetskog glasa te ih dopunjuje svojim jednostavnim i lijepim mislima. Privlačnost je i u tome, što nam on s više stanovišta predstavlja problem, postavlja razna pitanja, da bi na njih odgovarao snažnim dokazima.

Treći dio nosi naslov *Svrhovitost i život u prirodi*. U ovome se dijelu postavlja problem svrhovitosti (finalizma) i holizma u biologiji uopće. Ovdje se ističe da je u nama i u svakoj od bezbronjih umotvorina oko nas utjelovljena, ostvarena misao i namjera, i da sve to sve više privlači današnje prirodoslovce, pjesnike, filozofe i druge. Svrhovitost, kako tumači naš autor, upućuje da je priroda, svemir i čovjek djelo velike misli; i što se više istražuje, sve više se otkriva da je to misao beskrajno umnog Mislioca — Boga.

Živa stanica je četvrti dio ovoga djela. Ovdje nas autor uvodi u strukturu žive stanice; govori o nemoci fizike i kemije pred živom stanicom. Čitajući ovo poglavlje dolazimo do zaključka da je u živoj stanici život, koji je iznad sve fizike i kemije; da je živa stanica neopisivo savršenije izgrađena nego anorganski svijet. Iz svih izlaganja, pretpostavki i sudova, može se izvući jedan zaključak, a taj je: da je živa stanica djelo sveznajućeg i svemogućeg Boga.

U petom dijelu pod naslovom *Evolucija*, autor nam na svoj način opisuje evoluciju i stvaranje, ovisnost prirode i razvoja o Prvom uzroku, s jednom

opaskom da evoluciju treba objasniti, a ne da se od nje čeka objašnjenje. Ovdje su dana mnoga mišljenja raznih prirodoznanstvenika o faktorima evolucije. U tom razvijanju mišljenja o evoluciji, značajno je spomenuti članak pod naslovom *Evolucija i pojam o Bogu*, kao i prilog *Evolucija i Crkva*.

Organizam je šesti dio ove knjige. U njemu autor dokazuje svoju tvrdnju da početna stanica radi za cjelinu, kao i skupovi stanica, žlijezda, mišića, živčanog sustava, organa, a sve to djeluje u velikoj savršenosti. Možemo se složiti sa zaključkom autora: Stoga nije nikakvo čudo što veliki prirodoslovci, kao i svaki čovjek koji malo bolje misli i o ovom razmišlja, u organizmu gledaju djelo beskrajnoga, sveznajućeg Božjeg Uma.

I na kraju ove bogate knjižice dr Vuco u poglavlju o *Svemiru* riječima nam slika svemir kao slikar bojama. Prikazuje svemir onakvim kakvim ga ni u najvećoj mašti ne možemo zamisliti, a takav je. Jer ono zašto ne postoje mjerila ne može se ni izmjeriti. Zemlju opisuje poput najvećeg pjesnika, jer ona je, kako kaže, zrnce prašine pred velikim, orijaškim suncima, ali ipak je mjerilo s čijom veličinom možemo mjeriti svemirska tjelesa.

Ovo je poglavlje značajno jer se u njemu obrađuje svemir, kretanje i brzina svemirskih tjelesa, a svemirska teža, jačina sile svemirske teže, svemirski sat, vječnost svemira, počeci stvaranja svemira i dr. Sva mišljenja potkrijepljena su mnogim dokazima i mislima raznih prirodoznanaca, fizičara i biologa, filozofa i sl. Na sva pitanja tko je to sve stvorio, tako skladno, harmonično, lijepo, veliko i prepuno tajni i sjaja — nalazi se jedini odgovor: Bog. Jer, samo On može učiniti sva ta čudesa svemogućstva i sveznanja koje odsijeva sa svih strana iz zvjezdanog svemira.

Slažem se s velikim mislima francuskog filozofa Lacheliera, kojega navodi dr. Vuco, da je »svemir misao koja ne misli, ali obješena o Misli koja misli«.

Bez sumnje, ova će knjiga mnogima dobro doći. Vjerujem da će je svatko, tko je jednom pročitao, ponovno otvoriti, ponovno je čitati. Ona to zaslužuje.

NIKOLA BIJANKOVIĆ

Mile Vidović, Nikola Bijanković biskup makarski (1695—1730), tzd. Crkva u svijetu, Split 1979.

Ivan Ostojić

Knjiga je dio obranjene doktorske radnje, zapravo izvadak što ga je autor objavio, da bi udovoljio uvjetima za promociju. U tom izvatku on prikazuje djelovanje sluge božjega Nikole Bijankovića kao makarskog biskupa, na koju ga je službu mletačka vlada pravom patronata imenovala 1695, a Sveta Stolica potvrdila 1698. godine.

Tu je Bijanković na temelju arhivske građe prikazan kao uzor pastirskoga radnika. U prvom redu zato što je često poduzimao neobično teške i duge biskupske pohode ne samo na nedavno oslobođenom području, nego i na onom dijelu makarske biskupije, što se još nalazio pod turskom vlašću. Za vrijeme tih pohoda, što ih je ustrajno obavljao do duboke starosti, neumorno je poučavao kršćanski nauk, zanosno propovijedao riječ Božju, podjeljivao sakrament potvrde, pohađao bolesnike i dugo ispovijedao, sve to vrlo često pod otvorenim nebom. Bio je drag i samim Turcima, koji su ga nazivali Božjim čovjekom i pozivali da im blagoslovi djecu, polja i kuće.

Pobrinuo se i da dobije pomoć od misionara iz Družbe Isusove. Na hrvatskom jeziku je napisao *Nauk krstjanski kratko složen*. Živo je želio da muslimani-